

ELS SINGULARS ANECDÓTICS [1]

(NOVA SÉRIE)

IGNASI IGLESIAS

Si els meus contemporanis escriguessin les seves memòries, molts d'ells haurien de remarcar a Ignasi Iglesias com a amic lleial i estimulador, perquè a aquest home sempre l'han distingit les virtuts personals, tant com els mèrits de dramaturg.

Ell, essent de l'edat que era el meu germà, d'alguns anys més que jo, pertany als literats de la plèiade de *L'Avenç*, que al 1898 van fundar aquella important revista intitolada *Catalonia*, la primera que va sortir amb aquest nom, gloriosa en la història de les nostres lletres. Josep Aladern, Miquel Ventura Balañà i Hortensi Güell se'n van fer ressò a Reus, i amb la seva bona voluntat es reemprengué la publicació de *La Nova Catalunya*, on col·laborà l'Iglesias, avançant-hi les primícies d'un quadro dramàtic seu.

Quan el meu germà va anar a viure a Barcelona a l'any 1899, es van conéixer personalment amb ell llavors ja cèlebre autor de *Fructidor*, i van tenir ocasió de parlar dels joves intel·lectuals del Camp de Tarragona, esmentant-nos també als que, encara essent nois, ja començàvem a impacientar-nos en l'ideal escrivint. I l'Iglesias va demostrar interès per a conèixer-nos a tots nosaltres, que d'alguns ja n'havia llegit quelcom, prodigant-los elogis.

A l'any 1900, arran de la festa de Sant Jaume, essent jo aquella temporada al meu poble pairal, Alcover, vaig rebre una postal del meu amic Joan Pérez-Jorba, de Barcelona, demanant que ens reunissim amb Joan Puig i Ferrater i Anton Isern i acudíssim a Reus, a trobar a Ignasi Iglesias, el qual hi aniria amb la companyia dramàtica d'Enric Borràs, que l'hi havía de representar *La Resclosa*.

Jo ho vaig fer saber al company alcoverenc i al selvatà, i Puig i Ferrater de seguida ens va trametre una carta reveladora del més viu entusiasme, on deia a l'Isern que prou podia deixar per un dia el seu mas i la seva terra per al goig d'anar a veure a Ignasi Iglesias.

De bon matí vaig sortir d'Alcover, corrent a aparellar-me amb el futur autor de *La Pageseta*, i vam marxar ambdós cap a la Selva a peu, a cercar al nostre confrare, i, aplegats els tres, continuàrem el camí animadament cap a Reus. En arribar a la població, sota els porxos de la Plaça de Prim, vam trobar a Enric Borràs, que estava assegut vora una taula del café de París, junt amb altres actors, i avençàrem a preguntar-li per a l'Iglesias. Borràs, atent, ens va dir que el nostre demanat no havía pogut venir a Reus, perquè la mare del dramaturg s'havía posat malalta. A nosaltres la nova ens va disgustar tant, que el manifestador, comprenent-nos, ens va voler donar una esperança, afegint:

—Encara podria ésser que vingués, si la malalta hagués millorat...

A l'arribada d'un tren de Barcelona vam acudir a l'estació, i veient que l'Iglesias no venia, i ja sabent definitivament que no vindria en cap ocasió de les que llavors se l'estava esperant com a autor del drama anunciat en el teatre Fortuny, els tres amics

(1) Del llibre d'aquest nom, próxim a publicar-se.

que aquell matí havíem anat a peu a Reus, a la tarda vam tornar cap als nostres pobles també a peu, aturant-nos bella estona a seure a l'ombra d'un arbre, a llegir aventures del *Don Quixot*, en un exemplar adquirit amb tot el cabal que ens restava després d'haver-nos procurat un senzill dinar, com ja descric en la part de les meves memòries dedicada a Joan Puig i Ferreter.

Aquell any propvinent, essent jo de nou a viure a Barcelona, un diumenge a la tarda, amb el pintor reusenc Eugeni Fornells, vaig anar a Sant Andreu de Palomar, i sabent que cada festa Ignasi Iglesias es reunia amb uns conveïns seus, a l'entorn d'una taula d'un cafè d'aquell suburbi, vam presentar-nos-hi.

Allí el vam trobar, envoltat de companys de la infantesa del compatrici, tots ells obrers, joves fills de la classe humil del poble, que amb la seva voluntat verge de decepcions i amb la seva intel·ligència natural eren els primers en admirar al poeta revelador dels goigs i els dolors d'ells, i l'estimaven amb tota la vigor de l'ànima. Quan recordo el moment de veure jo per primera vegada a aquest home significatiu, divisant-lo sobressortint d'entre aquella colla reclosa en aquell establiment ple de gent obrera, que celebrava l'expansió de la festa en animada conversa, sento renèixer l'emoció que en les millors hores de la meva adolescència assabà la meva vida. Jo sols coneixia a Ignasi Iglesias per fotografia, i en veure'l llavors personalment i en aquell lloc, reconeixent-lo ja en fixar l'esguard quan vaig entrar amb el meu acompanyant, influint-me tot el que jo havia llegit i sentit explicar en referència del dramaturg, em va produir un efecte molt superior al que m'hauria causat si hagués anat a trobar-lo a la tertúlia dels literats de *L'Avenç*, on ell solia ésser algunes tardes dels dies feiners, o que si l'hagués vist a casa seva escrivint. Sempre que penso en Ignasi Iglesias i me'l vull figurar en la seva més pròpia i noble situació, se'm reapareix la visió d'aquella tarda de festa que el vaig veure per primera vegada entre aquella munió popular d'expansius obrers, envoltat de companys de la infantesa del seu poeta heroic, esperits francs i vehements, estimant-lo amb tota la vigor de l'ànima. Aquesta virtut d'ell no la poden negar els seus drames ni les seves poesies, que ja llavors, en publicar-se el seu llibre *Ofrenes*, un crític anònim, en una revista catalana, molt encertadament, va dir que s'assemblaven a les de Clavé; sinó que l'intencionat crític no va voler gaudir-se de la gràcia, perquè en fer la comparació va qualificar a Clavé de mal músic i pitjor poeta. (Oh temeràries opinions que es llancen com a supremes sentències a l'atzar de la vida intellectual, sols per afany de despreocupació, i que algunes d'elles, a través del temps i de les circumstàncies, arriben a ésser els més preuats segells de glòria de qui les ha rebudes!)

L'Iglesias, després d'una ferma encaixada, em va fer asseure al seu costat, i de seguida em va preguntar per a la nostra plèiade d'escriptors fills del Camp de Tarragona, principalment pel meu germà i per Joan Puig i Ferrater, que prou llavors ja els coneixia i els havia tractat, i que li havien parlat de mí. Jo vaig anar referint-li d'ells amb paraules d'entusiasme; i, en l'interés i la propiciació de la conversa, va donar lloc a que es descobrís que jo portava unes poesies meves inèdites, que ell va voler que les hi llegís allí, oint-les junt amb els seus companys, i que quasi a cada esparsa vaig haver d'aturar-me en la lectura per a celebrar els seus comentaris de confraternal estímul. Aquell dia, íntimament, va ésser de triomf per a mí, i l'Iglesias i els seus companys van demanar-nos als dos visitants que anéssim allí a trobar-los altres vegades.

I vam tornar-hi altres tardes de festa. A la segona vegada de veure'ns amb l'Iglesias vam començar parlant dels joves poetes catalans en general, i ell va anar remarcant-ne alguns, confiant-hi.

—Aquests són forts i tenen idea viva— va dir.—Ben diferents d'un cert rimaire que em va confessar que de la idea no se'n preocupava, perquè ja li porta el consonant!

Després, fent esment del nostre teatre i dels molts autors inèdits que en la joventut estaven frisant, també va nomenar alguns amb significat elogi, gojant-se d'haver pogut encoratjar-los en l'ideal i en la lluita, en la persistent lluita, com ell, que no l'havia d'acabar mai, essent l'ideal etern.

I remarcava l'expressió amb el rostre i amb els braços.

—N'hi ha que en el teatre sols hi veuen la brillantor de l'èxit o un medi per a triomfar en conveniències particulars!— censurava.—No fa molts dies, un jove escriptor va venir a demanar-me si jo podia

fer-li estrenar un drama seu, dient-me que de l'estrena d'aquella obra depèn que a ell se li concedeixi la mà d'una noia!

El nostre amic va anar defensant les seves afirmacions de perseverant lluitador retraient fets de la seva vida de dramaturg, dels seus afanys i dels seus heroismes, detallant amb penes i goigs el molt que hagué de maldar per a intervenir en el teatre català oficial, manipulat per l'empresa del «Romea», i trencar velles tradicions per a imposar costums moderns, humanes revelacions del poble social, en el temps que els instints dels actors i dels directors encara estaven aferrats a la rutina de l'escola pitarresca.

—Quan jo hi pugui entrar, ja hi faré feina!—vaig dir-me.

En l'època esmentada, un empresari de teatre va dir a Ignasi Iglesias que amb l'estil dels seus drames anava cap a Guimerà, i el jove dramaturg va respondre: «No, senyor: Guimerà és qui ve cap a mí.»

I allò volia significar que el gran tràgic romàntic, evocador de figures històriques i llegendàries, laborava les seves noves creacions venint a emprar les valors de la societat moderna.

Estava l'Iglesias avaluant-se la missió en el teatre català, i, considerant la importància dels moderns autors estrangers per a la cultura del nostre poble, tant com per respecte intel·lectual, va dir que ell sempre privaria que es representés un drama seu per a donar lloc a estrenar una traducció d'una obra d'Ibsen o de Hauptmann.

Temps després d'acudir jo a aquelles reunions a Sant Andreu de Palomar, quan amb l'Iglesias ja haviem tingut ocasió de veure'ns moltes voltes a Barcelona i ell ja havia estrenat les seves obres *Els Vells* i *Les Garces*, un any que el nostre dramaturg va ésser elegit president dels Jocs Florals de Badalona, va voler tenir la delicadesa de venir a casa nostra abans de la festa a llegir el discurs presidencial al meu germà, que també formava part del jurat.

Entaulant conversa amb l'Aladern sobre la literatura catalana vuitcentista i la noucentista i sobre els corrents de l'època, el meu germà es dolia que quasi tots els poetes actuals s'oblidessin dels seus antecessors, quan no els recordaven sols per a bescantar-los, havent-n'hi hagut de considerable estima, després del genial Verdaguer.

—Balaguer era un bon poeta i un gran home—va dir l'Iglesias.—A mí, de jovenet, les seves poesies i les seves tragèdies em van fer sentir molt. Per cert que en té d'admirables! I encara més sentit i admirable m'és el record que conservo d'ell, d'una vegada que vaig parlar-hi. A l'any 1899, quan a Vilanova i Geltrú la companyia d'aficionats «L'Avençada» va representar *La Resclosa*, jo vaig assistir-hi, i em van avisar que Víctor Balaguer, també trobant-se en aquella població, havia encomanat que em demanessin que anés a veure'l. Compteu amb quina voluntat havia d'atendre el prec d'aquell home! El bon vell, en la nostra entrevista, estava emocionat, com jo, i els nostres sentiments congeniaren sinceramement comentant la floreixença de la literatura catalana, que ell hi havia contribuït com a precursor. Després de la nostra entrevista, en preguntar Rusiñol a Balaguer quina impressió jo li havia causat, don Víctor va exclamar: «Com m'agradaria que fos fill meu!» El meu pare, quan li vaig fer a saber això, va plorar.

I al fill, remembrant-ho, també li espurnejaven les llàgrimes.

PLÀCID VIDAL

Dels treballs publicats en son responsables llurs autors. La "Revista" manté un criteri d'amplia llibertat, però no se solidaritza necessàriament amb les idees exposades pels seus col·laboradors.